

Moriszkók

Nesztelenül vonaglanak a téren. Csak állok és nézem, ahogy az emberek eltűnnek a messzeségben. Meggyötört némasággal haladnak a besorolásra. Lesz, aki nem jön vissza többé, s lesz, aki önként marad a szolgátságban.

Minden nap egyforma. Unott, szürke, semmi sem töri meg a fagyos csendet. Mióta a föld sivár, és hamuvá égett minden, a tompa fény se tud átfúródni a sűrű füstfelhőkön. Mikor még egészen kicsi voltam, gyakran hallottam, hogy azt mondják, nem tudni, mikor lesz már ennek vége.

Két rohanó műszak között a szüleim megsimogatták az arcomat, és mindig az volt az érzésem, hogy nem látom őket többé. Mondhatnám, hogy sokat unatkoztam, hiszen sosem voltak játékaim, sosem voltak barátaim, nem volt semmim, és azt hiszem, ez igaz volt mindenkire. Én mégis mindig elszórakoztattam magam. Átugráltam a szemétdombokat, játszottam a tetemekkel. Nem zavartam senkit. Amíg csendben voltam, nem szúrtam szemet. Hamar rájöttem, hogy az emberek nem szeretik a hangoikat, a csendet tisztelik.

Csak egyetlen munka létezett. A szüleim is napi tizennégy órát dolgoztak, ezért mire hazaértek, jóformán csak arra volt erejük, hogy egyenek a rothadt gyümölcsökből, és álomra hajtsák a fejüket. Mindig bűzlöttek. Nem volt elegendő víz a mindennapi fürdésekre, örülni lehetett, mikor a központi öntözőnél hetente egyszer megnyitották a szelepeket. Olyankor minden ember örült módjára rohant, törött kancsókkal, edényekkel, pucér testtel, csak vízhez jussanak.

Gyakran nem tudtam elaludni. Az orrom sosem tudott hozzászokni a szüleim egyenruhájának szagához. Jól ismertem azt a bűzt, pontosan tudtam, mit érzek. Émelyítő és mindent átható hullaszagot. Ők is dögeltakarítók voltak.

A nagy technológiai fejlődés eleinte hatalmas szabadságot, később viszont rengeteg új szabályt hozott magával, ami lassan elnyomást szült. Az

elnyomás hatalommá vált, ami viszályt keltett. A viszály haraggá burjánzott, és ez magával hozta a háborút. Eleinte a legolcsóbb, mégis leghatékonyabb gyilkológépeket vetették be: az embereket. Gyűlöletet szítottak, emiatt az emberek úgy marcangolták szét egymást, hogy tulajdonképpen azt se tudták, miért teszik. Képesek voltak harcolni egy olyan ideológiáért, amit nem értettek meg, mert a szavak mögött nem látták azt a mérget, amit szépen lassan beléjük fecskendeztek. Mikor már senki sem látott tisztán, jöttek a fegyverek: az atombombák, a vegyi lövedékek, előkerültek a puskák meg a bicskák, sőt még a csúzlik is.

Egyre gyakrabban jutnak eszembe a moriszkók. Mielőtt elfelejtettem volna olvasni, és még nem égettek el minden könyvet, volt egy nagy zöld fedeles kötetem. Ott olvastam róluk először.

Az emberek betegesen üldözik a tökéletességet, egyszerűen nem képesek feldolgozni. Így jártak a spanyolok is. A birodalom jó dolgában nem tudott mit kezdeni magával, mert érezték, hogy nem létezik teljes kiegyensúlyozottság, így mikor már semmiben sem találtak hibát, egyszerűen önmaguk ellen fordultak. Elhajtották saját fejősteheneiket, és élvezték, hogy birodalmukban újra problémák vannak.

Mikorra az emberek feje kitisztult volna, már nem volt visszaút, mert hiába ordítottak, a hangjukat elnyomták a szirénák és a vadászgépek. Korábban egy szót sem szóltak, mert a tudatlanság néma, s ők, mint a bárányok, hallgattak. Önként engedték be a farkast, a hatalmas bestiát, mert a nagysága és a szavai teljesen elvarázsolták őket.

A háború eltartott évtizedekig, és mire a vezetők se tudták, hogy miért harcolnak, a csaták hirtelen véget értek. Mert nem volt már semmi. Nem voltak fegyverek, nem voltak katonák, nem voltak madarak az égen, nem volt íze az ételeknek. Csak a holtak bűze, a mérgező gázok és a nyomor maradt. Évtizedek alatt annyi ember halt meg, hogy a még élők több mint fél éven keresztül csak az utcákat járták, halmokra gyűjtötték a hullákat, majd elégették a tetemeiket. A felszálló füst pedig egybeolvadt a sűrű közzel. Míg régen a gyávaságukat burkolták a némaságba, mostanra megkedvelték a csöndet.

Én pedig itt ülök egy szemétdomb tetején, és azon gondolkodom, mi lesz velem egy szótlán világban, ahol nincs semmi, amiért harcolni lehetne. Mindenki kimerült, rábólintanak egy újabb balgaságra, mert elégük van. Mindezt csak maguknak köszönhetik, szükségük van arra, hogy istennek képzeljék magukat. És mire rájönnek, hogy csak egyszerű és satnya emberek, nyögni kezdenek a fájdalomtól, mert nem gondolkoztak előre. Csak a pillanatnak élnek, nem gondolnak rám, arra, hogy mire felnö-

vök, nem lesz semmim. Nem gondolnak másokra, mert önkényes gyűlöletük és bosszúvágyuk teljesen elvakítja őket.

Amikor az ember a világra jön, az első érzése nem az anya iránti kötődés. Az első érzésünk az undor. Valóban az ember a legundorítóbb teremtmény ezen a földön. Mert rosszabbak vagyunk, mint a moriszkókat elüldöző spanyolok. Paraziták vagyunk, akik egymáson és a Földön élőkön élünk.

Én is elfáradtam. Beállok a sorba, és menetelni kezdek a többi birkával. Várom, hogy beszoroljanak. A lépteink nesztelenek, az izmaink tehetetlenek, lassan elhagyjuk a tetemeiket. Elérjük a főtér peremét. Tudjuk, innen senki sem fog visszatérni.

Ez egy új, ez egy jó rendszer, nekem is tetszik. Itt legalább önként húzhatok zsákot a fejemre, és úgy zuhanhatok a verembe. Itt legalább megvan a szabad akarat illúziója.

Nincs több dög, amit el kellene égetni, már csak az elevenek maradtak. Élhetek, ha akartak, de mind tudta, hogy itt már nincs semmi, nincs mit keresni és tenni. A fejünkre vásznat kell hát húzni, még utoljára keresztet vetni, és önmagunkat eltemetni. Önként ugrani a perzselő mélybe, befognódni a tűz melegébe, és csak annyit tudni, hogy ezzel végre vége.

Fecsketánc

Vannak állatbarátok, iszákosok, perverzek, magukban beszélők és mások. A nevük is milyen találó! Eleinte úgy véltem, a botorkálók kifejezés jobban illene rájuk, de megértem, hogy a csöves gyorsabban elterjedt. Elvégre mennyivel jobban lehet nyomatékosítani megvetésünket azzal, hogy *Ott egy csöves!*, mint azzal, hogy *Ott egy botorkáló!*

Mikor ilyen embereket látok, rendszerint elgondolkodom. Hogyan juthattak oda, hogy ne legyen fedél a fejük fölött? Nincs családjuk? Vajon a csövesek olyanok, mint a kóbor kuttyák, s többségük már az utcán születik? Vagy mindannyian elitták a vagyonukat? Netán mindegyikük ellen összeküzdött a világ? Egyáltalán, milyen volt a gyerekkoruk? Hogy lesz valakiből csöves?

Ez mindig érdekelt, de még sosem kérdeztem meg egyiküktől sem. Olyan kellemetlen lett volna ezzel csak úgy odaállítani. Aztán eljött ennek is az ideje, hiszen a kíváncsiság nagy úr.

Az emberek nem foglalkoztatnak különösebben. Szívesen meghallgatom a történeteiket, de többnyire untatnak. Hidegen hagy a beszűkült,

sablonos világgépük, hogy fennakadnak minden apróságon. Idegesít, hogy mindenen siránkoznak, de fülük botját se mozdítják a változtatás érdekében. Korosztályommal nehezen találok meg a közös hangot. Inkább vagyok az a mizantróp típus, és beletörődtem abba is, hogy csupán néhány emberrel tudok szót érteni.

Talán azért, mert regények íródnak a fejemben. Íródtak azok, amióta csak élek, de nem mindig tulajdonítottam nekik jelentőséget. Végére is természetes, hogy az ember elvan a maga kis világában, aztán ha ráun, visszatér a valóságba. Barátaimmal azonban olyan színes kis dimenziót teremtetünk, hogy értelmetlen kilépni a szürkéségbe. Egyszerűbb összemოსni a két világot és meglátni az apróságokat. Ironizálni, szatíráként tekinteni mindenre, alkalmazni az öniróniát, felnagyítani vagy megjegyzésekkel teletűzdelni mindent, és így máris elviselhetőbbek a hétköznapiak.

Egy idő után ez azonban nem elég. Az emberek elemzése már nem szórakoztat úgy, mint korábban. Meguntam a régi ismereteket, és valami újat akarok átélni. Új érzések kellene! Valami katarzis, hogy érezzem a valóságot!

Ezért kezdtem el figyelni a nincsteleneket.

Eleinte az állatbarátokkal szimpatizáltam, de a tóparton kevés ilyen van. A legelterjedtebb az iszákos, ami a legtaszítóbb számomra. Ez is valami olyasmi, amit sose tudtam megérteni. Nincs meleg otthonuk, szakadt a ruhájuk, piára bezzeg mindig van pénzük. Ha már lesz egy csöves barátom – aki nem a részegesek bandájából fog kikerülni, de arra jó lesz, hogy legyen bátorságom –, majd megkérem, hogy mutasson be egy jóravalló iszákosnak, és akkor majd rákérdézek erre is!

Lassan rájöttem, hogy a csövesek olyanok, mint a hullámcsat. Ha nem hiányzik, minden pulton hever egy, ha kellene, egy sincs sehol. Így ott ültem mindennap a padon, és vártam. Mikor láttam egy szakadt, középmagas férfit a parton vonaglni, igénytelen öltözetben, hihetetlenül fellelkesedtem! Ideálisnak tűnt. Hosszas megfigyelés után rájöttem, hogy mindennap délután négy óra tájékán jelenik meg, majd elvonul az erdőbe. Ez idő alatt egyszer sem láttam dohányozni vagy inni. Nem beszélt magában, nem bámulta perverz képpel a nőket, a gyerekek se váltottak ki belőle semmilyen különös reakciót. Nekem ez pont elég volt!

Kezdeti örömöm igen hamar alábbhagyott, hiszen akadt egy kis problémám. Hogy szólítsam meg? Mit csináljak? Integessek neki, hátha azt hiszi, valami régi jó ismerősök vagyunk? Nem tudtam mit kezdeni a helyzettel, de tetszett, hogy elmémet nemcsak a dolgok színezésére, hanem valós kérdések megválaszolásához használhatom fel. Ez azonban hagyott maga után némi kivetnivalót. Mi van akkor, ha odamegyek, és akkor derül ki,

hogyan tulajdonképpen egy pszichopata? Mi van akkor, ha igazából valami narkós, aki az erdő mélyén lövi magát, s mint valami féreg, csak néha szagol ki a friss levegőre?

Tesztelnem kellett. Abból indultam ki, hogy nincs pénze. Ha volna, vajon mit tenne vele? Hát adok neki, majd kiderül!

Tetszett ez a szál, így ezt ragadtam meg. A berögződés, ami másokban annyira irritált, most hasznomra volt. Tudtam, hogy mindennap négy körül bejárja a sétányt. Logikus volt, hogy a pénzt ott helyezem el. Mintha valaki véletlenül ejtette volna el. Kis címletekkel akartam kezdeni, hogy lássam, dohányra, alkoholra vagy ételre költené-e, feltéve, hogy felveszi a bankót. Végül egy ötszázast mellett döntöttem. A papírpénzt elhelyeztem a sétány egyik padja alatt, majd jó messzire mentem, és vártam. Számításaim beigazolódtak, négy után három perccel megjelent az áldozat, majd eleinte ódzkodva, de zsebre vágta az ötszázast! Éreztem némi zavartságot, végül is azt a pénzt kivágtam az ablakon, de ahogy mondani szokás: a tudományért mindent! S a nyomába eredtem volna. Ha a volna ott nem volna. Mint az ilyenkor lenni szokott, az ember akkor találkozik ismerőssel, amikor a lehető legkevésbé vágyik rá. Én is így jártam. A nagy ölelkezés közepette természetesen szem elől tévesztettem alanyomat, akit barátaim meg is kritizáltak. Ez nagyon szíven ütött. Nem elég, hogy belerondítottak terveimbe, még újdonsült cimborámat is sértegették!

Hamar megkedveltem azt az ismeretlen, szakadt embert. S ironikus, de vártam a holnapot. Hogy újabb összeget vágjak ki az ablakon, reményeim szerint nagyobb sikerrel.

Már egy hónapja szolgáltatam neki az ingyen bankjegyeket. Hogy ne legyen túl gyanús, és ne alakuljon ki a pavlovi reflex, heti két-három alkalommal helyeztem el a pénzt a pad körül, de sose ugyanott. A címletek is változtak: néha egy kétszázast, máskor egy ezrest. Igen, néha túlságosan nagylelkű voltam...

Leszakadt az ég, villámlott, ültem a meleg takaró alatt és azon gondolkodtam: hol alszik? Most először kezdtem reménykedni abban, hogy valami jó tömény italt vett a talált pénzből. Talán az melegen tartja. Érdekes módon, vihar idején még nem láttam utcalakókat a szakadó esőben ázni. Az is igaz, hogy nem történt meg gyakran velem, hogy ilyen időben kint lődörögjek. Ha mégis, akkor biztos, hogy a hajam és ruhám épsége sokkal jobban foglalkoztatott, mint az, hogy körbenézzek, kivel mi történik. Nem tudtam nyugton maradni. Kérdezgettem a szüleimet, miért van az, hogy egyeseknek sokkal jobb, mint másoknak, és mi van istennel meg a gondviseléssel, meg úgy egyáltalán miért kell zuhognia az esőnek?! Ők természetesen semmit sem értettek az egészből, s bár az ilyesfajta kiroha-

násaim szinte mindennaposak, de legalábbis heti szintűek voltak, leültetek maguk mellé, és főztek egy kávé. Azon gondolkodtam, mire volt jó, hogy heteken át egy hajléktalan ember után kémkedtem a tóparton. Ezt még mindig nem mondtam meg nekik.

Alig történt velem olyasmi, amit nem osztottam meg velük. Ez a kérdés viszont határozottan ilyen volt. Nem csak azért, mert úgy gondoltam, nem helyeselnék, hogy egy vadidegen ember után mászkáljak. Éreztem, ha beavatnám őket, a lehető legjobban reagálnának rá. Az a hatalmas szimbiózis, amiben idáig nevelkedtem, most kezdett nyomasztóvá válni. Vágytam arra, hogy legyen valami, ami az enyém. Csak az enyém. Valami, ami kívül esik a megszokott kamaszügyek perifériáján. Valami, ami az én gondom. Tudtam, ha beavatom őket, a lehető legracionálisabb és legjobb megoldással állnak elő. Amilyen jó emberek, elképzelhető, hogy segítenek munkát találni neki. Megeshet az is, hogy nyomatékositják: segítséget nyújtani egy öregek otthonában vagy egy ingyenkonyhán is lehet, s az ilyen vakmerőséggel legyek szíves felhagyni. Abban viszont biztos voltam, hogy ennek én akarok a végére járni, én akarom megoldani, és én akarom eldönteni, hogy ezt milyen módon viszem véghez. Így amikor a kávé már előttem gőzölgött, hatalmas, kerek szemekkel néztem a szüleimre, akik nem kérdeztek semmit. Apa bekapcsolta a tévét, anya forgatta a bögréjét, én pedig lemerevedtem!

Ha túl sok érzelem kavargog bennem, egy idő után olyan szintű kimerültséget érzek, mintha lefutottam volna egy maratont, vagy öt órán keresztül matematikai feladatokat oldottam volna meg. Hisz már megint azt csinálták. Higgadtak, türelmesek és figyelmesek voltak. És ez brutálisan idegesített, mert azt juttatta eszembe, hogy ha szegény barátomnak is ilyen családja lenne vagy lett volna, akkor most nem csövezne valahol, nekem pedig nem kéne azon aggódnom, hogy elázik-e épp. A melengető kávé megnyugtató. Éreztem, hogy nem állhatok fel csak úgy, a szüleimnek annyit mondtam, hogy az utóbbi időben túl sok kóbor kutyát láttam. Szerencsémre sokszor hozom szóba a kósza állatokat. Úgy véltem, ez teljesen elfogadható magyarázat, rajtuk is láttam, hogy bár kétségek közt, de elfogadták ezt a verziót. Az eső már nem zuhogott. Reméltem, mire átöltözök a szemerkéléssel is felhagy, én pedig mehetek a szokásos sétámra. Féltem, hogy aznap már nem járok sikerrel. Bőven elmúlt négy óra, és a hőmérséklet se volt a legkellemesebb.

A tóparton egy lélek se volt. A hullámcsat-szindróma megint jelentkezett, és nem tudtam, mit kezdjek magammal. Fáradt is voltam, elegendem is volt, és már azt sem értettem, hogy minek nekem ez az egész. Hogy kifaggassam? Jobb lesz nekem attól? Abban maradtam, hogy se jobb, se rossz-

szabb. Más lesz, mert bármi is történik, az ki fog rángatni vagy vissza fog húzni a valóságba. És megér nekem napi egy sétát, meg azt is, hogy egy kicsit körbenézzek. Olyan határozottan indultam el, mintha tudtam volna, merre megyek. Pedig fogalmam sem volt, a lábaim szinte maguktól vittek abba az irányba, ahonnan legutóbb a csöves érkezett.

Mire az erdő széléhez értem, a fákról lehulló vízcseppek már a hajamon landoltak, és éreztem a nedves ágak karcolásait. Mivel már vizes voltam – meg nagyon dacos is –, belevetettem magam az erdő mélyébe. Néha ráakadtam kisebb ösvényekre, de többségében csak nehézkesen araszoltam előre. Úgy éreztem, hogy hosszú ideje tapogatózok, ami kellemetlen volt, mert el sem tudtam képzelni, hogy merre van a visszaút, és ettől a gondolattól kisebb pánik lett úrrá rajtam. Aztán egy ritkásabb részhez értem, ahol a fény is jobban átszűrődött a fák között. A szemem nem alkalmazkodott az új viszonyokhoz, ezért pár másodpercig csak álltam, és amikor már teljesen megfelelt a világosabb közeg, szétnéztem. Egy kisebb, szoba méretű, tisztásnak nevezhető terület volt előttem: egy rozoga kisasztal, egy matrac, egy kuka mellől elrángatott fotel és néhány egyéb apróság, újságok, az ágy felett egy strandernyő, amit himbált a lágy szellő.

Ha egy filmben lettem volna, azt hiszem, ez lett volna az a jelenet, amikor az erdei kuckó tulajdonosa megjelenik. De nem így történt. Csak az erdő volt, a rozoga bútorok meg én. Úgy döntöttem, egy kicsit körbeszimatolok. Bár ez nem a legjobb kifejezés, mert eléggé bűdös volt. A matrac már rég nem funkcionálhatott rendeltetésének megfelelően, inkább egy egércsalád otthona lehetett. A felette hajlongó napernyőnek meg igazán semmilyen szerepét nem láttam. Az asztalka viszont annál érdekesebb volt. Szakadt fényképek voltak rajta, mindegyiken egy kislány és – feltételezem – az édesanyja. Már amennyire ez kivehető volt a cafatokból. Az üvegek valamilyen alkoholt rejtettek magukban, ez érződött, még annak ellenére is, hogy a kis terület elég huzatos volt. Nekem persze ez sem volt elég, szinte mindent megforgattam. Meg akartam találni a pénzemet, vagy valami reményfoszlányt, valami kapaszkodót, ami bizonyítja, hogy ez nem az én csövesem, ha mégis, akkor biztos szorgosan gyűjtögetett, félretette a talált pénzt. De akkor mit keres itt az a rengeteg üveg?

Kezdeti döbbenetem után abban reménykedtem, hogy a csövesem bungalójára akadtam rá. De minél tovább nézelődtem, kutakodtam, annál inkább szerettem volna azt hinni, hogy ez az ember nem az, akit én kerestem. Az én csövesem jóra való! Valamilyen szerencsétlenség, vagy családi trauma miatt siklott félre, de nemes lelkű. Gyűjtögető, tehát ambíciókkal rendelkezik, nem pedig egy lecsúszott, múlton siránkozó piás. Látni akartam a szegény, ártatlan, magára maradt embert, aki ellen összees-

küldött a világ, és ő csak úszik az árral mindaddig, amíg valaki rá nem bírja, hogy változtasson. Én lettem volna a messiás? Mindegy volt már, hogy ő lakik-e ott vagy sem. Gondolataim dominókockái dőlni kezdtek, és nehéz volt a súlyuk. Még mindig azt éreztem, hogy ez nem velem történik, egy külső szemlélő vagyok csupán. Lebegek messze az erdő felett, s onnan figyelem az eseményeket. Talán azért, mert egyedül voltam a fantazmagóriáimmal egy erdő közepén, vagy ki tudja, hol. És mégis, még mindig vártam a csodára.

Visszafordultam. Nem tudtam, mennyi ideje jöttem el hazulról, nem tudtam, merre megyek. Talán ez volt a legnagyobb mágia, mert korábban az erdő szélén állva se tudtam, merre indulok, csak mentem, és találtam valamit. Nagyon fáradtnak éreztem magam, már nem vágytam arra, hogy egyedül oldjak meg mindent. Kezdtém kétségbeesni, ki akartam érni a fák sokaságából. Aztán kezdett megszűnni az erdő homálya, még pár lépés, és megpillantottam a tavat. Addigra már alkonyodott. A szememet nem kellett szoktatni az új viszonyokhoz, alig volt különbség. Megkönnyebbültem, mintha az erdőben hagytam volna minden terhetem. Nem volt kedvem hazamenni, előtte még át akartam gondolni a történeteket. Elszállt előttem egy fecske, alacsonyan, mégis könnyedén és gondtalanul. Azt gondoltam, biztosan esni fog. Lementem egészen a partig. Ameddig csak tehettem, a lágyan sikló madáron pihentettem a tekintetem. Mintha isten küldte volna, hogy jó kedvre derítsen.

És akkor hirtelen megálltam. Már nem láttam a fecskét, a tavat néztem. A víz felszínét, meg azt, amit magán hordozott. Ott álltam, szemben a valósággal percekig, amik óráknak tündek. Akkor először éreztem igazán, hogy nem lebegek, nem repdesek valahol távol. Mázsás súlyok tartanak a földön. Bámultam, egyenesen a tóra, az ismerős göncökre, egy ismerős, ám mozdulatlan testre. És akkor először éreztem igazán, hogy nem tudok mit kezdeni a valósággal.